เอกสารเผยแพร่ผลงานวิชาการ

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา

ประจำปีงบประมาณ 2567

พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชน ตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

นายอุดร พร้อมมูล

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลตำบลคูขุด

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

https://skho.moph.go.th

พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชนตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

อุดร พร้อมมูล
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลตำบลคูขุด
สำนักงานสาธารณสุขอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชน ตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชนตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ทัศนคติต่อการเกิดโรคไข้เลือดออก ประวัติการเจ็บป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก การได้รับข้อมูลข่าวสารและความถี่ของการได้รับข้อมูลข่าวสาร กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชนตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 302 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้สถิติไค-สแควร์ (Chi-Square Test)

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 71.2 อายุ 51 ปีขึ้นไป ร้อยละ 61.3 มีสถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 55.9 มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษาร้อยละ 43.4 มีอาชีพพ่อบ้าน/แม่บ้าน ร้อยละ 25.8 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว 5,000 - 10,000 บาท ร้อยละ 38.4 ไม่เคยมีประวัติการเจ็บป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกของครอบครัว ร้อยละ 95.7 เคยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ร้อยละ 99.0 โดยแหล่งข้อมูลที่ได้รับข้อมูลข่าวสารมาก คือ จาก อสม. ร้อยละ 88.4 และความถี่ของการได้รับข้อมูลข่าวสาร 1 - 2 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 59.3 ระดับความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 95.4 $\overline{X}$ = 13.43, S.D. = 1.586 ระดับทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับดี ร้อยละ 91.7 $\overline{X}$ = 10.35 S.D. = 1.20 และระดับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับดี ร้อยละ 83.8 $\overline{X}$ = 22.75 S.D. = 3.61

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน อายุ อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขตตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 p-value = 0.000, 0.001, 0.004 และ 0.002 ตามลำดับ ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศ สถานภาพสมรส ประวัติการเจ็บป่วย การได้รับข้อมูลข่าวสาร และความถี่ของการได้รับข้อมูลข่าวสาร ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชนในตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา p-value = 0.092, 0.213, 0.146,0.149 และ 0.375 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยด้านความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขตตำบลคูขุด p-value = 0.084, 0.975 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและสำนักงานสาธารณสุขอำเภอควรมีนโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการรณรงค์ เผยแพร่ความรู้ เกี่ยวกับสาเหตุ การป้องกัน และปัจจัยเสี่ยงของโรคไข้เลือดออก เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้ตระหนัก ถึงภัยอันตรายของโรคไข้เลือดออก และมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : ความรู้, ทัศนคติ, พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ไข้เลือดออก(Dengue Hemorrhagic Fever) เป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศ เป็นโรคติดต่อที่นำโดยแมลง โรคไข้เลือดออกนั้นระบาดในประเทศไทยมาเป็นเวลาเกือบ 70 ปี นับตั้งแต่มีคนไทยคนแรก ในปี พ.ศ. 2501 ซึ่งเป็นคนไทยที่กลับจากประเทศฟิลิปปินส์ จากนั้นมาไข้เลือดออกก็เป็นโรคประจำถิ่นที่แพร่ระบาดในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง สร้างความสูญเสียอย่างมากทั้งต่อภาวะสุขภาพและชีวิตของประชาชน แต่การจะป้องกันโรคนี้อย่างได้ผล และเป็นสิ่งที่กระทรวงสาธารณสุขพยายามเน้นย้ำและรณรงค์มาโดยตลอด คือการกำจัดต้นตอของโรคอย่างยุงลายที่เป็นพาหะของโรค

จากข้อมูลระบาดวิทยา ข้อมูลผู้ป่วยด้วยไข้เลือดออกทั้งประเทศ ย้อนหลัง ปี 2562 – 2566 พบผู้ป่วย 130,705, 71,292, 9,956, 45,145 และ158,705 รายตามลำดับ อัตราป่วย 196.59, 107.41, 107.06, 122.63 และ 239.86 ต่อแสนประชากร ตามลำดับ กองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค, 2567 [1] ปี 2566 มีอัตราป่วยสูงสุด จากข้อมูลผู้ป่วยเสียชีวิต ปี 2562 – 2566 พบว่า 142, 51, 6, 29 และ 181 ตามลำดับ อัตราป่วยตายร้อยละ 0.11, 0.07, 0.06, 0.06 และ 0.11 ตามลำดับ พบว่ามีผู้ป่วยตายสูงสุดใน ปี 2566 จำนวน 181 ราย อัตราป่วยตายสูงสุด ปี 2562 และ 2566 ร้อยละ 0.11 เท่ากัน จากข้อมูลระบาดวิทยาข้อมูลป่วยไข้เลือดออกของจังหวัดสงขลา กองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค, 2567 [1] ย้อนหลัง 5 ปี 2562 – 2566 พบผู้ป่วย 3,091, 1,256, 170, 645 และ 7,432 ราย ตามลำดับ อัตราป่วย 215.50, 87.69, 11.88, 45.05 และ 519.25 ตามลำดับ จากข้อมูลผู้ป่วยเสียชีวิต ปี 2562 – 2566 พบว่า 5, 1, 0, 0 และ 12 ตามลำดับ อัตราป่วย 0.16, 0.07, 0.00, 0.00 และ 0.16 ตามลำดับ จากข้อมูลดังกล่าว พบผู้ป่วยมากที่สุดในปี 2566 จำนวน 7,432 ราย มีผู้ป่วยตายสูงสุดใน ปี 2566 จำนวน 12 ราย อัตราป่วยตายสูงสุด ปี 2562 และ 2566 อัตราป่วยตายร้อยละ 0.16 จากข้อมูลระบาดวิทยาของตำบลคูขุด โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคูขุด, 2567 [2] ปี 2562 – 2566 พบผู้ป่วย 1, 1, 4, 0 และ 5 รายตามลำดับ อัตราป่วย 21.98, 78.23, 0, 0 และ 127.78 ต่อประชากรแสนคนตามลำดับ ไม่มีผู้ป่วยตาย จากข้อมูลตำบลคูขุดพบผู้ป่วยเกือบทุกปี และพบอัตราป่วยสูงสุดในปี 2566 จะเห็นได้ว่าอัตราป่วยมีแนวโน้มสูงขึ้น และโรคไข้เลือดออกเป็นโรคระบาดที่มีการขยายพื้นที่การเกิดโรคออกไปอย่างกว้างขวาง การดำเนินไปของการเกิดโรคเป็นไปอย่างรวดเร็ว และด้วยเหตุที่การควบคุมโรคไข้เลือดออกทำได้ไม่ง่ายนัก ทำให้โรคนี้ได้ส่งผลกระทบต่อตัวผู้ป่วยเอง ต่อบุคคล ต่อครอบครัว ต่อชุมชน และสังคม และต่อประเทศชาติ สาเหตุการเกิดโรคพบว่า เกิดจากเชื้อไวรัสเด็งกี่ (Dengue Virus) มีแหล่งเพาะพันธ์ของยุงลาย สภาพที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมต่อการเกิดโรคและพฤติกรรมด้านสุขภาพที่เสี่ยงต่อการเกิดโรค/ระบาดของโรคจึงควรให้ความสำคัญในการศึกษาพฤติกรรมป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออก จากแนวคิดเรื่องความรู้ ทัศนคติและค่านิยม จะเห็นได้ว่าบุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้จะต้องมีความรู้ ความเชื่อ ค่านิยมและบุคลิกภาพเป็นตัวกระตุ้นพฤติกรรมให้บุคคลนั้นเปลี่ยนทัศนคตินำไปสู่การปฏิบัติหรือพฤติกรรมในทางที่ดีนั้นเอง ผู้วิจัยจึงใช้กรอบแนวคิดนี้ในการศึกษา พฤติกรรมของประชาชนในตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา เพื่อเป็นการหาแนวทางในพัฒนาวิธีการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกต่อไป

คำถามการวิจัย

1.พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขตตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา เป็นอย่างไร

2.ปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก

วัตถุประสงค์การวิจัย

1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขตตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชนตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

สมมติฐานการวิจัย

1 เพศ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขตตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

2 อายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขตตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

3 สถานภาพสมรส มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออก ของประชาชนในเขตตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

4 อาชีพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเอง จากโรคไข้เลือดออกของประชาชน ในเขตตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

5 รายได้ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขตตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

6 ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขตตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

7 ความรู้โรคไข้เลือดออก มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขตตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

8 ทัศนคติเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขตตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

9 ประวัติการเจ็บป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกของครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขตตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

10 การได้รับข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขตตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

11 ความถี่ของการได้รับข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขตตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

กรอบแนวคิดของการวิจัย

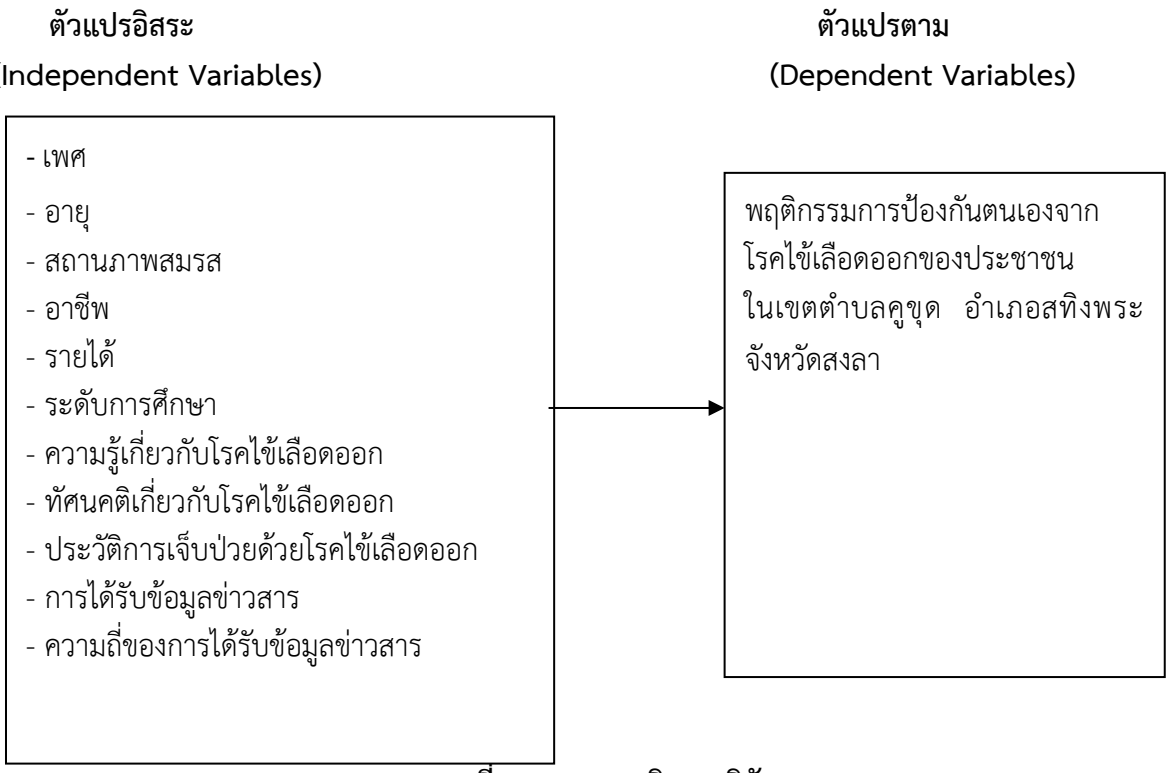

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ หัวหน้าครอบครัวหรือสมาชิกในครอบครัวที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไปซึ่งเป็นตัวแทนของแต่ละครัวเรือน ครัวเรือนละ 1 คน จำนวน 1,226 คน จากทั้งหมด 1,226 ครัวเรือน ในตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดขลา ณ วันที่ 30 กันยายน 2566 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคูขุด, 2566 [(2)]

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกเป็นตัวแทนประชากรได้มาจากการใช้สูตรประมาณค่าตัวอย่างประชากรของทาโร่ยามาเน่ (Yamane, 1973) กำหนดความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 จากจำนวนตัวแทนครัวเรือนละ 1 คน กลุ่มประชากร 1,226 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 302 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างง่าย (Sample RandomSampling)

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร (1,226 ครัวเรือน)

e = ค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง (กำหนด 0.05)

แทนค่าในสูตร $n = \frac{1,226}{1+1,226\ (0.05)^2}$

= 301.59 หลังคาเรือน

เพราะฉะนั้น ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 302 หลังคาเรือน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชนในตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

นำขนาดกลุ่มตัวอย่างมากำหนดกลุ่มตัวอย่างของแต่ละหมู่บ้านโดยใช้วิธีการเทียบสัดส่วน และเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างง่าย (Sample RandomSampling) โดยวิธีการจับฉลากแบบไม่คืนที่ โดยใช้บ้านเลขที่มาจับฉลากเพื่อเลือกมาเป็นตัวอย่าง ซึ่งจำนวนที่คำนวณได้คือ 302 คน ดังนี้

ตารางที่ 1 สัดส่วนจำนวนหลังคาเรือนในแต่ละหมู่บ้าน

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนหลังคาเรือน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
หมู่ที่ 1	บ้านบางด้วน	131	32
หมู่ที่ 2	บ้านศรีไชย	111	29
หมู่ที่ 3	บ้านโตนดรอบ	85	21
หมู่ที่ 4	บ้านคูขุด	301	76
หมู่ที่ 5	บ้านพังจาก	157	42
หมู่ที่ 6	บ้านแหลมวัง	101	26
หมู่ที่ 7	บ้านดอนคัน	138	34
หมู่ที่ 8	บ้านดอนคัน	134	34
หมู่ที่ 9	บ้านปลายหาร	30	8
รวม		1,226	302

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้ 1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง 2) แบบวัดความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับสาเหตุของโรค พาหะนำโรค อาการและการควบคุมป้องกัน การรักษาพยาบาลเบื้องต้น 3) แบบสอบถามด้านทัศนคติในการป้องกันโรคไข้เลือดออกเกี่ยวกับความรู้สึกและความเชื่อที่มีผลต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออก 4) แบบสอบถามด้านการวัดพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชน ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคไข้เลือดออก

เกณฑ์การประเมินผลระดับความรู้ เรื่องโรคไข้เลือดออกของประชาชน

โดยใช้หลักค่าคะแนนสูงสุดลบด้วยค่าคะแนนต่ำสุดแล้วหารด้วยจำนวนช่วงหรือระดับการวัด ของ Best [3] แบ่งออกเป็น 3 ระดับ

$$\text{ช่วงคะแนนในชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนกลุ่ม}}$$

จึงได้เกณฑ์การแปลผล ดังนี้

10.7 – 16.0 คะแนน หมายถึง มีความรู้อยู่ในระดับมาก

5.4 - 10.6 คะแนน หมายถึง มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง

0.0 - 5.3 คะแนน หมายถึง มีความรู้อยู่ในระดับน้อย

เกณฑ์การประเมินผลระดับทัศนคติ เรื่องโรคไข้เลือดออกของประชาชน

โดยใช้หลักค่าคะแนนสูงสุดลบด้วยค่าคะแนนต่ำสุดแล้วหารด้วยจำนวนช่วงหรือระดับการวัด ของ Best [3] แบ่งออกเป็น 3 ระดับ

$$\text{ช่วงคะแนนในชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนกลุ่ม}}$$

จึงได้เกณฑ์การแปลผล ดังนี้

8.8 – 13.0 คะแนน หมายถึง มีทัศนคติระดับดี

4.4 - 8.7 คะแนน หมายถึง มีทัศนคติระดับปานกลาง

0.0 - 4.3 คะแนน หมายถึง มีทัศนคติระดับไม่ดี

หลักเกณฑ์ของระดับคะแนนพฤติกรรมป้องกันโรคไข้เลือดออก

โดยใช้หลักค่าคะแนนสูงสุดลบด้วยค่าคะแนนต่ำสุดแล้วหารด้วยจำนวนช่วงหรือระดับการวัด ของ Best [3] แบ่งออกเป็น 3 ระดับ

$$\text{ช่วงคะแนนในชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนกลุ่ม}}$$

จึงได้เกณฑ์การแปลผล ดังนี้

18.7 – 28.0 คะแนน หมายถึง มีพฤติกรรมระดับดี

9.4 - 18.6 คะแนน หมายถึง มีพฤติกรรมระดับปานกลาง

0.0 - 9.3 คะแนน หมายถึง มีพฤติกรรมระดับไม่ดี

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ที่ได้ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และได้รับการปรับปรุงแก้ไข ให้เหมาะสม ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันกับประชากรเป้าหมาย จำนวนทั้งหมด 30 ราย คำนวนหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม ความรู้โรคไข้เลือดออกของประชาชนโดยใช้สูตรคูเดอร์-ริชาร์ดสัน 20 (KR-20) ได้เท่ากับ 0.72 ในส่วนแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติและพฤติกรรมการป้องกันตนเองของโรคไข้เลือดออก มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’s alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.70 และ 0.76 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้ทำวิจัยจัดประชุมทีม อาสาสมัครสาธารณสุขในหมู่บ้าน เก็บข้อมูลหรือผู้ร่วมวิจัย เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ สร้างความ เข้าใจในแบบสอบถามและอธิบายขั้นตอนการเก็บข้อมูล ซึ่งได้มีการอธิบายแนะนำอสม.ซึ่งเป็นผู้ช่วยวิจัยให้เข้าใจเครื่องมือตรงกัน ดำเนินการเก็บข้อมูล ระหว่างเดือน พฤษภาคม – มิถุนายน พ.ศ.2567

2. หลังจากกลุ่มตัวอย่างตอบคำถามเสร็จ ผู้ทำวิจัยเก็บแบบสอบถามมาตรวจสอบ ความครบถ้วน ถูกต้อง หากข้อมูลยังไม่ครบสมบูรณ์ ผู้ทำวิจัยซักถามกลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติม จากนั้นนำมาตรวจสอบอีกครั้ง

3. นำแบบสอบถามที่ครบถ้วน ถูกต้อง ลงรหัสคะแนนและให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด หลังจากนั้นนำข้อมูลไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอขอนุญาติผ่านคณะกรรมการจริยธรรม สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา ในการตรวจสอบเนื้อหาและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยก่อนนำไปศึกษาวิจัย และผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หมายเลขรับรองเลขที่ 74/2567 ลงวันที่ 20 พฤษภาคม 2567 โดยผู้วิจัยจะต้องปฏิบัติแก่กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. การให้ความยินยอมและการดูแลปกป้องสิทธิประโยชน์ของกลุ่มตัวอย่าง โดยการแนะนำตัว บอกวัตถุประสงค์การวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ พร้อมทั้งอธิบายให้กลุ่มตัวอย่างทราบอย่างชัดเจนว่าการให้ข้อมูลไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อกลุ่มตัวอย่างทั้งทางร่างกาย จิตใจ ตลอดจนการปฏิบัติงาน และสามารถที่จะปฏิเสธหรือยุติจากการเป็นกลุ่มตัวอย่างได้หากไม่พร้อม โดยมี่ผลกระทบใด ๆ ต่อกลุ่มตัวอย่าง

2. การรักษาความลับ โดยอธิบายให้กลุ่มตัวอย่างทราบว่าในการเก็บรวบรวมข้อมูล การรายงานผลการวิจัย ตลอดจนการนำเสนอผลการวิจัย จะไม่มีชื่อหรือรายละเอียดที่จะเป็นการเปิดเผยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย และผลการวิจัยจะนาเสนอในภาพรวม

3. ความซื่อสัตย์ต่อกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลตามข้อเท็จจริงจากข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่าง รายงานผลการวิจัย และนำเสนอผลการวิจัย โดยไม่บิดเบือนข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1 นำแบบสอบถามมาตรวจความสมบูรณ์

2 ทำคู่มือลงรหัสและบันทึกรหัส ตัวเลขในเครื่องคอมพิวเตอร์

3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ข้อมูลโปรแกรมสำเร็จรูปและเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

3.1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ประวัติการเจ็บป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก การได้รับข้อมูลข่าวสาร และความถี่ของการได้รับข้อมูลข่าวสาร วิเคราะห์ โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย

3.2 ข้อมูลเรื่อง ความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออก ทัศนคติเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกและพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกวิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.3 หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยนำและปัจจัยเอื้อกับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกโดยใช้สถิติไค-สแควร์ (Chi-Square Test)

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณา มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชนตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา และระยะเวลาศึกษาตั้งแต่เดือนพฤษภาคม – กรกฎาคม 2567 นำเสนอผลการศึกษาด้วยตาราง ประกอบการบรรยาย แบ่งเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของประชาชน จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของประชาชน (N = 302)

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน	ร้อยละ
เพศ			
	ชาย	87	28.8
	หญิง	215	71.2
อายุ (ปี)			
	20 – 30 ปี	33	10.9
	31 – 40 ปี	38	12.6
	41 - 50 ปี	46	15.2
	51 ปีขึ้นไป	185	61.3
สถานภาพ			
	โสด	70	23.2
	สมรส	169	169
	หย่า/แยก	63	20.9
ระดับการศึกษา			
	ประถมศึกษา	131	43.4
	มัธยมศึกษา/ปวช.	105	34.8
	อนุปริญญา/ปวส.	32	10.6
	ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	34	11.3
อาชีพ			
	รับราชการ	15	5.0
	ธุรกิจ/ค้าขาย	63	20.9
	เกษตรกรรม	59	19.5
	รับจ้าง	62	20.5
	พ่อบ้าน/แม่บ้าน	78	25.8
	อาชีพอื่นๆ	25	8.3

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของประชาชน จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของประชาชน (N = 302) (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
น้อยกว่า 5000 บาท	109	36.1
5,000 - 10,000 บาท	116	38.4
10,001 - 15,000 บาท	43	14.2
15,0001 – 20,000 บาท	15	5.0
มากกว่า 20,000 บาท	19	6.3
ประวัติเคยป่วยด้วยไข้เลือดออก		
เคยป่วย	13	4.3
ไม่เคยป่วย	289	95.7
การได้รับข่าวสารโรคไข้เลือดออก		
เคยได้รับ	299	99.0
ไม่เคยได้รับ	3	1.0
แหล่งที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร		
วิทยุ/โทรทัศน์	162	53.6
หอกระจายข่าว	62	20.5
สื่ออินเตอร์เน็ต	137	45.4
อสม.	267	88.4
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	204	67.5
ความถี่ของการได้รับข้อมูลข่าวสารต่อเดือน		
1 – 2 ครั้ง	178	59.3
3 – 4 ครั้ง	77	25.5
5 – 6 ครั้ง	29	9.9
7 ครั้งขึ้นไป	15	5.3

จากตารางที่ 2 พบว่าประชาชนจำนวน 302 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 71.2 มีอายุระหว่าง 51 ปีขึ้นไป ร้อยละ 61.3 มีสถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 82.1 มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 43.4 มีอาชีพพ่อบ้าน/แม่บ้าน ร้อยละ 25.8 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว 5,000 - 10,000 บาท ร้อยละ 38.4 เคยมีประวัติการเจ็บป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกของครอบครัว ร้อยละ 1.0 เคยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ร้อยละ 99.0 โดยแหล่งข้อมูลที่ได้รับข้อมูลข่าวสารมาก คือ จาก อสม. ร้อยละ 88.4 และความถี่ของการได้รับข้อมูลข่าวสาร 1 – 2 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 59.3

ส่วนที่ 2 ด้านความรู้ของประชาชนตำบลคูขุด

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของระดับความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกของประชาชนตำบลคูขุด

ระดับความรู้	จำนวน	ร้อยละ	$\overline{X}$	SD
น้อย	0	0.00	13.43	1.586
ปานกลาง	14	4.60		
มาก	365	95.40		

จากตารางที่ 3 พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีระดับการรับรู้การดูแลสุขภาพของตนเองอยู่ในระดับมากร้อยละ 95.4 และระดับปานกลางร้อยละ 4.6 ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ด้านทัศนคติการป้องกันโรคไข้เลือดออก

ตารางที่4 จำนวนและร้อยละของประชาชนตำบลคูขุด จำแนกตามระดับทัศนคติการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชน

ระดับทัศนคติ	จำนวน	ร้อยละ	$\overline{X}$	SD
ไม่ดี	0	0.00	10.35	0.22
ปานกลาง	25	8.30		
ดี	277	91.70		

จากตารางที่ 3 พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับดีร้อยละ 91.70 และระดับปานกลางร้อยละ 8.30 ตามลำดับ

ส่วนที่ 4 ด้านพฤติกรรมการป้องกันไข้เลือดออก

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชน กลุ่มตัวอย่าง (n=302)

พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออก	Mean	SD.
1) ท่านปิดภาชนะที่รองรับน้ำด้วยฝาที่มิดชิด	1.77	0.42
2) ท่านทำลายเศษวัสดุ เช่น ขวด โถ กะลา หรือยางรถยนต์ที่ไม่ใช่แล้ว	1.68	0.50
3) ท่านใช้ยากันยุงทุกครั้งก่อนนอน	0.93	0.64
4) ท่านใส่ทรายอะเบทในตุ่มน้ำ และอ่างน้ำทุกครั้งที่ได้รับมา	1.75	0.47
5) ท่านเคยสำรวจลูกน้ำยุงลายในภาชนะรองรับน้ำ	1.75	0.48
6) ท่านไปขอรับทรายอะเบทกำจัดลูกน้ำยุงลายจากสถานบริการสาธารณสุขใกล้บ้าน	1.43	0.67
7) ท่านจัดและทำความสะอาดบ้านให้มีอากาศถ่ายเทสะดวกไม่อับและมืดทึบ	1.86	0.36
8) เมื่อท่านเห็นลูกน้ำยุงลายในภาชนะเก็บน้ำ ท่านทำลายโดยทันที	1.86	0.36
9) ท่านไม่อนุญาตให้เจ้าหน้าที่มาพ่นหมอกควันในบ้านของท่าน	1.69	0.62
10) ท่านเปลี่ยนน้ำในแจกันดอกไม้ กระถางต้นไม้ทุกสัปดาห์	1.73	0.49
11) ท่านนอนกางมุ้ง หรือในที่มีมุ้งลวดทั้งกลางวันและกลางคืน	1.65	0.57
12) ท่านเลี้ยงปลาที่กินลูกน้ำเช่นปลาหางนกยูง ปลากัด	1.41	0.78
13) ท่านได้แนะนำความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกแก่บุคคลในครอบครัว	1.70	0.49
14) ท่านได้แนะนำเพื่อนบ้านในการป้องกันโรคไข้เลือดออก	1.55	0.60

หมายเหตุ คะแนนเต็ม 2

จากตารางที่ 5 พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชนตำบลคูขุด พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านจัดและทำความสะอาดบ้านให้มีอากาศถ่ายเทสะดวกไม่อับและมืดทึบและข้อ เมื่อท่านเห็นลูกน้ำยุงลายในภาชนะเก็บน้ำ ท่านทำลายโดยทันที คะแนนเฉลี่ย 1.86 SD. = 0.36 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านใช้ยากันยุงทุกครั้งก่อนนอน คะแนนเฉลี่ย 0.93 SD. = 0.64

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของระดับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชน

ระดับพฤติกรรม	จำนวน	ร้อยละ	$\overline{X}$	SD
ไม่ดี	0	0.0	22.75	3.61
ปานกลาง	49	16.2		
ดี	253	83.8		

จากตารางที่ 6 พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชน ในระดับดี ร้อยละ 83.8 และระดับปานกลาง ร้อยละ 16.2 ตามลำดับ

ส่วนที่ 5 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองของประชาชน

ตารางที่ 7 ปัจจัยส่วนบุคลที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน

ปัจจัยที่ศึกษา	พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก	
	Pearson chi-Square	P-value
เพศ	2.833	0.092
อายุ	22.071	0.000**
สถานภาพการสมรส	3.097	0.213
อาชีพ	19.857	0.001**
รายได้	10.051	0.040**
ระดับการศึกษา	15.333	0.002**
ประวัติการเจ็บป่วย	2.144	0.146
การได้รับข้อมูลข่าวสาร	0.652	0.419
ความถี่ของการได้รับข้อมูลข่าวสาร	0.419	0.375
ความรู้	0.041	0.840
ทัศนคติ	0.001	0.975

** p-value < 0.05

จากตารางที่ 7 พบว่า ปัจจัย ด้านอายุ และอาชีพและการศึกษา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ปัจจัยด้านความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออก และทัศนคติ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชนตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา พบว่าพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชนตำบลคูขุด อยู่ในระดับดี ร้อยละ 91.70 การที่บุคคลมีพฤติกรรมสุขภาพไม่ถูกต้องไม่เหมาะสมทำให้ ตนเอง บุคลในครอบครัว หรือบุคคลในชุมชนเกิดการเจ็บป่วย เสียชีวิต หรือสุขภาพไม่ดี ประกอบกับการกระตุ้นของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและอสม. ทำให้ประชาชนเกิดการแสดงพฤติกรรมการป้องป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกในระดับดี สอดคล้องกับการศึกษาของ ธนันญา เส้งคุ้ย[6] เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในตำบลท่าช้าง อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลาพบว่า พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับดี

2. ผลการศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชนตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา เพื่อศึกษาปัจจัยที่ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชนตำบลคูขุด และสมมุติฐานการวิจัย ดังนี้

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชนตำบลคูขุดมีปัจจัยดังนี้ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และ อาชีพ

1) อายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเอง จากโรคไข้เลือดออก ของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดูแลตนเองขึ้นอยู่กับวัยและอายุ และกลุ่มคนที่มีอายุมากมักจะมีการดูแลตนเองได้ดีมีความสามารถและความรู้ในการป้องกันตนเองจากโรคต่างๆ ซึ่งในแต่ละครอบครัวนั้นก็มีบุคคลวัยต่างๆกันและการดูแลครอบครัวก็ขึ้นกับบุคคลที่มีอายุมากในครอบครัวซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของนภารัตน์ อู่เงิน[5] ปัจจัยที่ผลต่อพฤติกรรม การป้องกันโรคไข้เลือดออกของหัวหน้าครัวเรือนกลุ่มชาติพันธุ์ ตำบลป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน ซึ่งพบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของหัวหน้าครัวเรือนกลุ่มชาติพันธุ์ ตำบลป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

2) ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานทั้งนี้เพราะระดับการศึกษาของบุคคลที่แตกต่างกัน ทั้งระดับที่ไม่ได้รับการศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา อนุปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และระดับปริญญาตรี รวมถึงประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับที่ต่างกัน จะมีผลต่อการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติของบุคคล ส่งผลให้การดำเนินชีวิต การปฏิบัติตนในเรื่องสุขภาพ ทั้งในเรื่องการป้องกันตนเองจากโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ การส่งเสริมสุขภาพเพื่อให้มีสุขภาพที่ดีขึ้น และส่งผลให้มีพฤติกรรมสุขภาพที่แตกต่างกันด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุภาพ หวังข้อกลาง[7] เรื่อง ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน บ้านเทพทักษิณ ตำบลหนองแวง อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งพบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน บ้านเทพทักษิณ ตำบลหนองแวง อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา

3) รายได้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รายได้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกเป็นความสัมพันธ์เชิงลบ ซึ่งอาจบอกไม่ได้ชัดเจนว่าผู้ที่มีรายได้สูงมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกที่ระดับไม่ดี หรือในทางตรงกันข้ามผู้ที่มีรายได้ต่ำมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกในระดับดี ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่ารายได้มีส่วนสำคัญในการดูแลสุขภาพตนเอง ซึ่งผู้ตอบ

แบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ไม่มาก หากปล่อยให้ตัวเองหรือบุคคลในครอบครัวป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกก็จะทำให้เสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลหรือเสียรายได้จากการทำงาน ซึ่งความจริงแล้วการที่บุคคลจะมีพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้องเหมาะสม ต้องมาจากปัจจัยภายใน เช่น ความรู้สึกนึกคิด จิตสำนึกเรื่องสุขภาพซึ่งถ้าหากประชาชนมีจิตสำนึกเกี่ยวกับสุขภาพพฤติกรรมสุขภาพก็จะดี

4) อาชีพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประสบการณ์ในการทำงานหรือการประกอบอาชีพของแต่ละบุคคล ความเคยชินสามารถเป็นความรู้ในการป้องกันตนเองไม่ให้เกิดโรคได้ เนื่องจากอาชีพของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันออกไป ความรู้ในการดูแลตนเองก็ต้องแตกต่างกันออกไปด้วย ในตำบลคูขุด อาชีพส่วนใหญ่ที่มีพฤติกรรมดี คืออาชีพ พ่อบ้าน/แม่บ้านซึ่งมีเวลาในการดูแลบ้านสิ่งแวดล้อมภายนอกบ้านไม่ให้เป็นเพาะพันธุ์ยุงลาย ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ ดอกแก้ว ตามเดช และคณะ[8] ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน ตำบลป่าแฝก อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา อาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน ตำบลป่าแฝก อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา

ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชนมีปัจจัยดังนี้ เพศ สถานภาพสมรส ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ทัศนคติเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ประวัติการเจ็บป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก และ ความถี่ของการได้รับข้อมูลข่าวสาร

1) เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพฤติกรรมสุขภาพเป็นสิ่งที่สามารถปฏิบัติได้โดยไม่เลือกเพศ ทั้งเพศชายและเพศหญิงมีโอกาสที่จะศึกษาหาความรู้จากข้อมูลข่าวสาร จากวิทยุ โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ต่างๆ ได้ไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน และไม่ว่าจะเป็นเพศหญิงหรือเพศชายจะมีพฤติกรรมเพื่อป้องกันตนเองไม่ให้เกิดโรคขึ้นกับตนเองและคนที่เป็นที่รักอย่างเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับการศึกษาของวิทยา ศรแก้ว[4] เรื่อง พฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนอำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งพบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชน ในอำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

2) สถานภาพสมรส ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน เนื่องจากพฤติกรรมสุขภาพของบุคคล สามารถปฏิบัติได้โดยไม่เลือกสถานภาพสมรส ว่าต้องเป็น โสด คู่ หม้าย หรือหย่าร้าง ซึ่งต่างก็มีพฤติกรรมการป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพทั้งของตนเองและครอบครัวที่ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ ธนันญา เส้งคุ้ย[6] เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในตำบลท่าช้าง อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา ซึ่งพบว่า สถานภาพสมรส ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชนในตำบลท่าช้าง อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา

3) ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานทั้งนี้อาจเนื่องจากการที่บุคคลมีความรู้ แต่ขาดความตระหนักและไม่เห็นความสำคัญของปัญหา มองปัญหาว่าไกลตัวจึงไม่ให้ความสนใจและไม่นำไปปฏิบัติ ก็ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้ดีขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวิทยา ศรแก้ว[4] เรื่อง พฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนอำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งพบว่า ความรู้ไม่มี

ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชน ในอำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

4) ทัศนคติเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชน ไม่มีความสัมพันธ์กัน แต่จากข้อมูลพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขตตำบลคูขุด อยู่ในระดับดีส่วนใหญ่มีระดับทัศนคติเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกที่ดี ส่วนระดับทัศนคติเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกไม่ดี ส่วนใหญ่พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกไม่ดี เนื่องจากทัศนคติเป็นความรู้สึก ความคิดเห็น และความเชื่อ เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้ว ก็จะเกิดขึ้นต่อเนื่องกันและจะตามมาด้วยพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์ อาจจะเกิดขึ้นจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคลและจะสะสมเป็นความรู้สึกนึกคิดภายในจิตใจ เป็นค่านิยมที่ยึดถือ โดยแต่ละบุคคลนั้นจะยอมรับหรือรับรู้ที่แตกต่างกันออกไป สอดคล้องกับการศึกษาของ พรพรรณ สมินทร์ปัญญา[9] เรื่อง ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน บ้านคั่นตะเคียน ตำบลมิตรภาพ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี ผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนบ้านคั่นตะเคียน ตำบลมิตรภาพ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

5) ประวัติการเจ็บป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชน ไม่มีความสัมพันธ์กัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ประชาชนที่เคยมีประวัติการเจ็บป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกของครอบครัว จะทำให้สมาชิกในครอบครัว หรือผู้นำครอบครัวไม่มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการป้องกันการเกิดโรคไข้เลือดออกสอดคล้องกับการศึกษาของ ชนิดา มัททวางกูร และคณะ[10] เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุม โรคไข้เลือดออกของประชาชน ในพื้นที่รับผิดชอบของ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสายสี่จังหวัดสมุทรสาคร พบว่าประสบการณ์การป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุม โรคไข้เลือดออกของประชาชน

6) การได้รับข้อมูลข่าวสาร กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชน ไม่มีความสัมพันธ์กัน เนื่องจากการรับรู้เป็นกระบวนการจัดรวบรวมและตีความข้อมูลจากความรู้สึกโดยอาศัยอวัยวะรับสัมผัส เป็นขบวนการที่เกิดแทรกอยู่ระหว่าง สิ่งเร้า และการตอบสนองต่อสิ่งร้าว ซึ่งการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของบุคคล ไม่ว่าจากสื่อประเภทใดก็ตามจะทำให้ความสามารถในการเรียนรู้แตกต่างกันความสามารถที่จะเข้าใจในข่าวสารนั้น แตกต่างกันกลุ่มประชาชนได้รับสารนั้นแล้ว จะเกิดปฏิกิริยาโต้ตอบแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับประสบการณ์ระดับความรู้ รสนิยม และความเชื่อถือดั้งเดิมของแต่ละบุคคล โดยบุคคลที่ได้รับรู้ถึงข้อมูลข่าวสารนั้นจะมีพฤติกรรมการแสดงออกที่แตกต่างกันได้

7) ความถี่ของการได้รับข้อมูลข่าวสารกับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชน ไม่มีความสัมพันธ์กันเพราะบางคนที่ได้รับข่าวสารน้อยครั้งแต่มีความรู้ และมีความตระหนัก มีพฤติกรรมป้องกันโรคไข้เลือดออกที่ดี ตรงกันข้ามบุคคลได้รับข่าวสารบ่อยครั้ง อาจจะไม่มีความตระหนักเนื่องไม่เห็นความสำคัญของการป้องกันโรคไข้เลือดออก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1 จากผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนมากมีความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับมาก ซึ่งจะส่งผลดีต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกได้ ดังนั้นจึงควรมีการจัดอบรมผู้นำชุมชน อสม. และประชาชนที่สนใจเพื่อให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในช่วงฤดูกาลระบาดของโรค มีการรณรงค์กระตุ้นให้เกิดความตระหนักในการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชนมากยิ่งขึ้นโดยผ่านผู้นำชุมชนและอสม.แต่ละหมู่บ้าน

2 จากการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกของประชาชน อยู่ในระดับดี ซึ่งเป็นโอกาสที่ดี ควรกระตุ้นความตระหนักเป็นระยะเพื่อให้เห็นความสำคัญในเรื่องการสำรวจลูกน้ำยุงลายในภาชนะรองรับน้ำ และการเปลี่ยนน้ำในแจกันดอกไม้ กระถางต้นไม้ทุกหนึ่งสัปดาห์ จึงควรมุ่งส่งเสริมและป้องกันการขยายพันธุ์ของยุงลายโดยการสำรวจแหล่งเพาะพันธุ์ การเปลี่ยนน้ำในภาชนะที่รองรับน้ำและการกำจัดแหล่งเพาะพันธ์ลูกน้ำยุงลาย เช่นการกำจัดภาชนะที่มีน้ำขัง

3 จากการศึกษาพบว่า ประชาชนมีทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับดีแต่มีบางข้อส่วนใหญ่โดยมีความเห็นว่าผู้ป่วยไข้เลือดออกจะต้องพักรักษาในโรงพยาบาลทุกราย อีกทั้งคิดว่าการแก้ปัญหาการระบาดของโรคไข้เลือดออก เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ควรเร่งให้ความรู้กับประชาชนเพิ่มความตระหนักและชี้ให้เห็นความสำคัญของการแก้ไขปัญหาในชุมชนของตนเอง เริ่มต้นปฏิบัติโดยการสร้างพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้องเกี่ยวกับการป้องกันการเกิดโรคไข้เลือดออกทั้งต่อตนเองและครอบครัว ตนเองก่อนเป็นลำดับแรก

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของ องค์กรสาธารณสุขและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชน

2. ควรศึกษาและพัฒนานวัตกรรมหรือรูปแบบ การส่งเสริมพฤติกรรมของคนในชุมชน เพื่อป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน

3. ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้าน การจัดการสิ่งแวดล้อมและการป้องกันการเกิดโรคไข้เลือดออกของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

1. กองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค (2567) จำนวนป่วย, อัตราป่วย ด้วยโรคไข้เลือดออก ปี 2562 – 2566 สืบค้นวันที่ 4 เมษายน 2567 จาก http://doe.moph.go.th/surdata/index.php
2. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคูขุด. 2567, ข้อมูลระบาดวิทยา โปรแกรม R506.
3. Best, J.W.,&Kanh, J.V. Research in education. Sixth edition. New Delhi India : Plentice-Hall,1989.
4. วิทยา ศรแก้ว. (2563). พฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนอำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารสาธารณสุขและวิทยาศาสตร์สุขภาพ, 3(2), 13-26.
5. นภารัตน์ อู่เงิน. (2566). *ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของหัวหน้าครัวเรือนกลุ่มชาติพันธุ์ ตำบลป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน* (ภาคนิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
6. ธนันญา เส้งคุ่ย. (2562). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในตำบลท่าช้าง อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา* (ภาควิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยทักษิณ).
7. สุภาพ หวังข้อกลาง. (2564). เรื่อง ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน บ้านเทพทักษิณ ตำบลหนองแวง อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา. วารสารสาธารณสุขมูลฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 36 (2), 91-99.
8. ดอกแก้ว ตามเดช และคณะ. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน ตำบลป่าแฝก อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา.วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 10(2), 97-107.
9. พรพรรณ สมินทร์ปัญญา. (2560). ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน บ้านคั่นตะเคียน ตำบลมิตรภาพ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี. วารสารพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม, 18(35). 37-51.
10. ชนิดา มัทวรางกูล และคณะ. (2560). เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน ในพื้นที่รับผิดชอบของ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสายสี่ จังหวัดสมุทรสาคร. วารสารพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม, 18(34). 34-48.